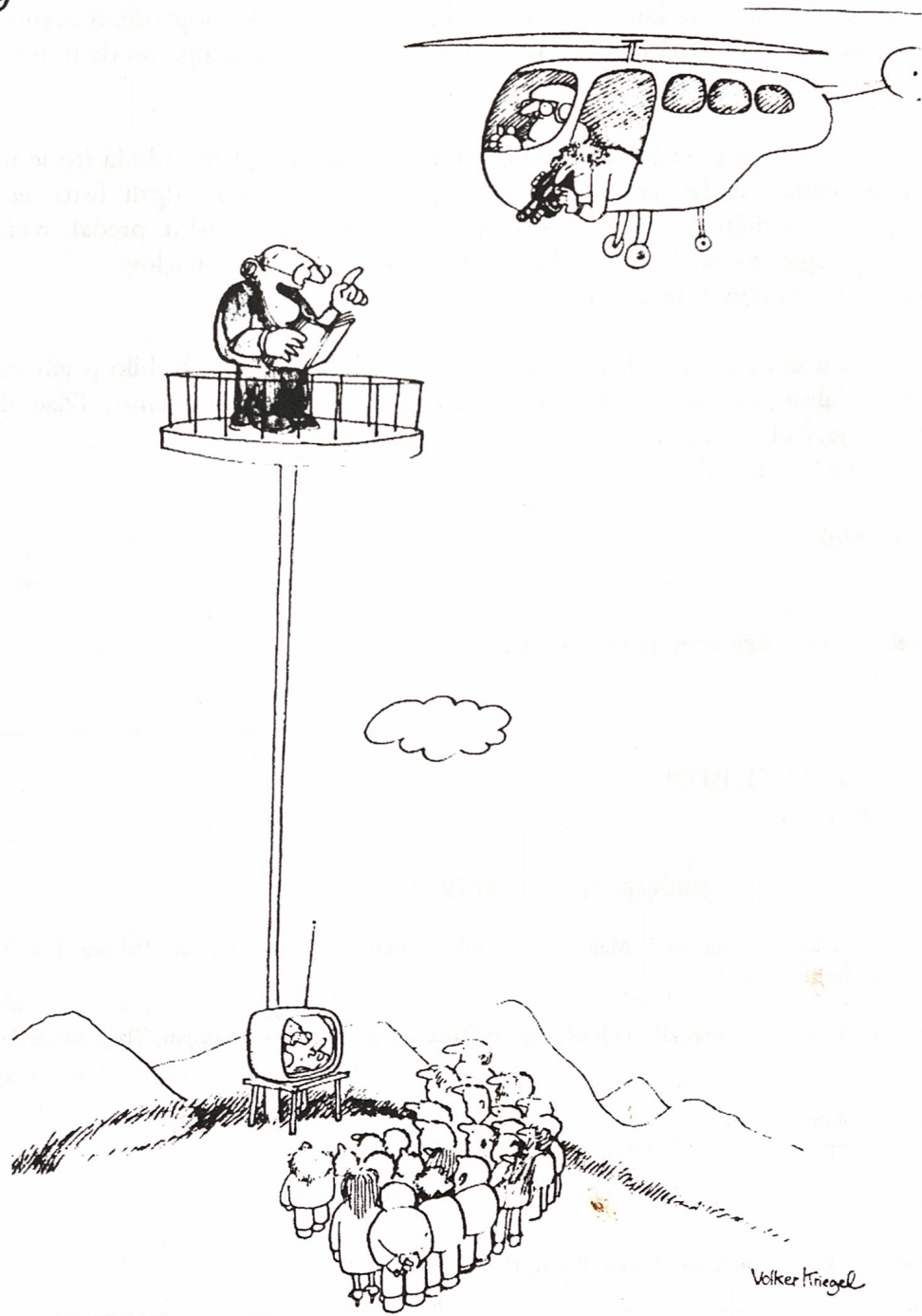

dr¹

BIBLIOTEKARČKOV ŠTUBIDU

št. 1-2

mař 1999

List řtudentov bibliotekarstva

Prva številka lista študentov bibliotekarstva je pred vami, in to celo dvojna. Porodni krči so za nami; zdaj se učimo hoditi.

Od prejšnje, nulte številke, pa do izida prve uradne številke se je zgodilo veliko. Tisti, ki smo bili v Zagrebu na prvem delu izmenjave študentov bibliotekarstva, smo si enotni, da je bila to res lepa in koristna izkušnja. Več si preberite v prispevku. Najbrž ga ni študenta bibliotekarstva, ki ne bi vedel za prvi bibliožur (če pa je, naj se zamisli...), ki se je zgodil sredi aprila. Slike z žura so že (bile) na ogled na oddelku, v kratkem povzetku pa si lahko preberete, kaj se je vse dogajalo na žuru (predvsem za tiste, ki niste prišli).

Seveda pa si lahko preberete tudi strokovni sestavek o tem, kako odkriti in negovati ljubezen do branja, del opisa velike newyorške splošne knjižnice in še veliko drugega... Mimogrede: Srečanja pri bralnem društvu so se za leto zaključila; naslednje študijsko leto začnemo znova, upamo da tudi z novimi člani oziroma obiskovalci.

Obljube iz predštevilke, da bo prva številka izšla vzporedno tudi v digitalni obliki (to je na Internetu), žal nismo upeli izpolniti, vendar nanjo ne bomo pozabili. Smo pa odprli listo za elektronsko dopisovanje. Kdor želi sodelovati in prejemati v svoj elektronski poštni predal sveže novice in spremljati najnovejša dogajanja med študenti bibliotekarstva, naj odsrfa na naslov:

<http://komunikacija.listbot.com/> in se prijavi.

Pred nami je obdobje učenja in izpitnih radosti ali tegob. Želimo vam, da bi bilo prvih več in da bi si lahko privoščili čim daljše počitnice. Jeseni začnemo znova: izmenjava študentov (Zagreb-Ljubljana)-drugi del, posvetovanje, Bobcatsss,...

In seveda nova številka Štubiduja!

Veliko uspeha pri izpitih !

(Vedno smo veseli novih sodelavcev in svežih idej !)

BIBLIOTEKARČKOV ŠTUBIDU

List študentov bibliotekarstva

Letnik 1, številka 1/2, maj 1999, študijsko leto 1998/1999

Ustanovni odbor: Ester Albert, Brina Jerič, Melita Rus, Hinko Štrukelj Špenko, Hedvika Pavlica, Edo Grabrijan, Blaž Lesnik, Tanja Curhalek, Martina Kerec

To številko smo sestavili: Martina Kerec, Brina Jerič, Hinko Štrukelj Špenko, Edo Grabrijan, Blaž Lesnik

Internet: v pripravi,

Domača stran Odd. za bibliotekarstvo:

<http://www.ff.uni-lj.si/scripts/charcvt.exe/biblio/nas-tmp2.HTM?CP=1250>

Naklada: 90 izvodov

Slika z naslovne strani je iz knjige Buch und Lesen, Bonn, 1978

Kako odkriti in negovati ljubezen do branja?

Branje je bistveni del duhovnega sveta. Branje je umetnost. Branje ni nekaj, kar vsakdo zna, treba se je naučiti brati, to pa zahteva veliko napora, vaj, potrpljenja, zagnanosti in časa. Predvsem pa moramo vedeti, kaj hočemo s tem doseči. Ob vseh teh zahtevah današnjega šolstva nemalokrat doživimo nekakšen odpor do branja – branje ni več le zabava, ampak tudi potreba in nuja v današnji poplavi informacij in iskanju védenja.

Problem odpora do branja se pojavi predvsem pri mladostnikih, vse prevečkrat pa za to krivimo televizijo, neomejeno porabništvo in elektronsko invazijo. Vendar pa nastane problem predvsem zaradi ravnanja staršev z otroki doma in učiteljev v šoli. Tako pride pogosto do pravega sovraštva mladostnika do knjige, ki ga najbolje opisuje Pennac: »Knjiga je predmet, ki je debel, kompakten, gost in te lahko poškodeje.«¹ Ali pa: »Knjiga je oster predmet in brezčasna kepa.«² Pa še: »Knjiga je otipljiv dolgčas.«³

Ni pa zdravo tudi pretirano čaščenje knjige, ji nadevati »svetniški sij«, kakor to opisuje Pennac v razgovoru z učenci: »In ko jih prosim, naj opišejo knjigo, je to neznaní leteči predmet, ki je pristal v učilnici: neizmerno skrivnosten objekt, ki ga skoraj ni mogoče opisati, pač zaradi zaskrbljujoče preprostosti njegove oblike in številčnosti ter raznolikosti njegovih funkcij, 'tuje telo', ki slovi po tem, da ni meja njegovim močem in nevarnostim, sveti predmet, neskončno spoštovan in oboževan, razpostavljen s svečeniškimi kretnjami po policah popolne knjižnice, da bi ga tam častila sekta oboževalcev, ki enigmatično strmijo vanj. Sveti Gral.«⁴ Knjiga je vendar povsem vsakdanji predmet, ne pa sveti, nedotakljivi objekt, je vir znanja in užitka, predmet, ki naj bi bil čim pogosteje v naših rokah!. Kult knjige je seveda odvisen od ustnega izročila, katerega »veliki svečeniki« pa so učitelji.

Šola je v veliki meri kriva za mladostnikov odpor do branja. »Tako je, kot da bi šola zaprla neposredno pot do knjig s prepovedjo, da pri branju uživamo. Kaže, da se je po vsem svetu utrdila vera, da v učnem programu ni mesta za užitek in da je znanje lahko le sad pravilno razumetega trpljenja.«⁵ Vse v šolskem življenju poudarja tekmovalni cilj institucije, cilj, ki ga določa trg delovne sile, šola pa ne more biti vir užitkov, saj so ti lahko le posledica zavesti, da je človek svoboden in ničemur zavezan. V šoli vlada funkcionalnost, življenje je drugje. V šoli nas učijo brati, pri tem pa pozabljajo na ljubezen do branja.

Če otroci nimajo ljubezni do branja, pa so za to krivi tudi starši – s tem, ko televizijo uporabljajo za nagrado, branju postavijo status nadležnega opravila, na primer z grožnjami tipa: »Če ne boš prebral knjige, ne boš smel gledati televizije!« itd. Že Jean-Jacques Rousseau v svojem delu Emile pravi: »Branje je prekletstvo otroštva, vendar je skoraj edina dejavnost, ki jo najdemo za otroke. [...] Otrok nima posebne želje, da bi se izpopolnil v uporabi mučilne naprave, toda spremenite branje v sredstvo užitka, pa mu ga kmalu ne boste več mogli preprečiti.«⁶

Pennac poudarja, da je pri branju knjige vedno v ospredju užitek branja. Če se je ta užitek izgubil, ne more biti daleč, samo založili smo ga, naša naloga pa je, da ga poiščemo. Pri iskanju užitka oz. odkrivanju ljubezni do branja je pomembno:

¹ PENNAC, D. Čudežno potovanje : knjiga o branju. Ljubljana : J. Pergar, 1996, str. 18.

² Prav tam, str. 18.

³ Prav tam.

⁴ Prav tam, str. 119.

⁵ Prav tam, str. 68.

⁶ ROUSSEAU, J.J. Emile. V: prav tam, str. 44.

- 📖 **Pustiti času čas.** Otroke in mladostnike počasi privajamo k branju, jih ne silimo k tej dejavnosti in potrpežljivo čakamo, da se jim ljubezen do branja sama razvije. »Tisto, do česar ne skušamo priti v naglici, si ponavadi zagotovimo hitro in zanesljivo.«⁷
- 📖 **Branje na glas.** Na glas izgovorjene besede čudežno oživijo. Če bralec z glasom uspe povedati, kako potrebno je to, kar bere, in prebuditi našo potrebo po razumevanju, potem se knjiga na široko odpre množici tistih, ki so verjeli, da so izključeni iz branja. Branje na glas blagodejno deluje predvsem na otroke, ko jim beremo pravljice, in na mladostnike pri predstavljanju velikih del literature.
- 📖 **Premagati strah, da teksta ne bomo razumeli.** Ko smo enkrat premagali strah, da ne bi razumeli, in smo se pobotali s knjigami, bo naš napor, da bi razumeli pomen teksta, postal užitek. Razumeli pa bomo tudi, kako deluje sistem umetnosti in spretnosti govorjenja o knjigah.
- 📖 **Premagati strah pred časom, potrebnim za branje.** »Čas, ki je potreben za to, da preberemo knjigo, se marsikomu zdi daljši od večnosti!«⁸
- 📖 **Preštevanje strani.** Na začetku se nam zdi, da se nikoli ne bomo pretolkli skozi goro papirja, čim bližje koncu knjige pa smo, tem bolj smo potrti ob spoznanju, da bomo morali branje kmalu zaključiti.
- 📖 **Najti čas za branje.** Za branje ni nikoli časa, ta je vedno ukraden dolžnosti življenja, s tem pa, ko najdemo čas za branje, »podaljšamo čas za življenje.«⁹ »Vprašanje ni, ali imam čas za branje (čas, ki mi ga ne bo nihče dal), vprašanje je, ali sem se odločil podariti si srečo, da lahko berem.«¹⁰
- 📖 **Ničesar pričakovati v zameno za branje.** Starši in učitelji tu delajo veliko napako. To pravilo je povezano z naslednjim:
- 📖 **Izoginiti se govorjenju o knjigah.** Torej postavljanju kakršnihkoli vprašanj, zahtevanju domačih nalog, dodajanju besedam na prebranih straneh nove besede, vrednotenju, razlagam besednjaka, tekstovnim analizam, biografskim podatkom. Ko se bo mladostnik pobotal s knjigo, bo sam začel spraševati.
- 📖 **Prebirati najprej nezahtevane knjige.** Te je veliko lažje brati kot zahtevane, predpisane, tiste, ki so del učnega programa. Če se pobotamo najprej s tistim, kar je berljivo, se približamo tudi besedilom, ki jih je treba prebrati – na koncu ugotovimo, da so lahko ta celo boljša.
- 📖 **Upoštevati pravico bralca do molčanja.** Dobro usmerjeno šolanje v literaturi je odvisno od inteligentnega in strateškega branja tekstov. Slab učenec je tisti, ki mu primanjkuje te sposobnosti, zato hitro razvije prepričanje, da je izobčenec, kar zadeva branje. Vendar pa knjige niso bile napisane zato, da bi ljudje o njih pisali komentarje, ampak zato, da bi jih iz srca brali. Bistveno je, da vsakomur odpremo strani vsake knjige. In da mu pustimo pravico, da o prebranem molči oz. ne piše.

Torej ob upoštevanju teh pravil naj bi si bralec zopet pridobil svoj užitek do branja. Zdaj ga čaka le še gora neprebranega gradiva, ob katerem pa mora upoštevati spet drugačna pravila, vendar o tem kdaj drugič!

Tanja CURHALEK

⁷ ROUSSEAU, J.J. Emile. V: PENNAC, D. Čudežno potovanje, str. 44.

⁸ Prav tam, str. 103.

⁹ Prav tam, str. 106.

¹⁰ Prav tam.

Sekcija študentov bibliotekarstva (SŠB)

SŠB deluje v okviru Zveze bibliotekarskih društev Slovenije. ZBDS je krovna organizacija osmih slovenskih društev bibliotekarjev, ki so stanovska združenja. Vanje se vključujejo bibliotekarji, ostali zaposleni v knjižnicah in sorodnih organizacijah, študentje bibliotekarstva ter individualni člani. Društva so aktivna na različnih področjih, izpostaviti je potrebno, da vsako leto eno društvo organizira strokovno posvetovanje ZBDS-ja. Poleg društev v okviru ZBDS-ja deluje tudi 7 sekcij (za splošne knjižnice, za šolske knjižnice, za visokošolske knjižnice, za specialne knjižnice, za domoznanstvo, za potujoče knjižnice in za študente), 9 komisij (AIK, avtomatizacija, bibliografija, terminologija, stvarna obdelava, izobraževanje, zaščita, standardi, Knjižnica), Kalanov sklad in Komisija za Čopova priznanja. Sekcije avtomatično povezujejo vse člane, ki so vpisani v posamezna društva - vsak študent, ki se vpiše v katerokoli društvo je avtomatično član SŠB. Naloga sekcije je ukvarjanje z aktualno problematiko in dejavnostimi svojih članov ter spodbujanje sodelovanja z ostalimi sekcijami in sorodnimi organizacijami.

SŠB je torej študentska organizacija v okviru ZBDS. Ustanovljena je bila na pobudo študentov in DB Celje leta 1997 na strokovnem posvetovanju v Portorožu. Za predsednico v mandatu 1997/1999 je bila izvoljena Martina Kerec (volitve predsedstva so vsaki dve leti na skupščini, ki se odvija na posvetovanju ZBDS). Aktivno delovanje je zaživelo spomladi 1999, trenutno potekajo sledeči projekti:

- sodelovanje na srečanjih Bobcatsss (priprave na 8. srečanje)
- izdajajnje študentskega lista Štubidu
- mednarodno sodelovanje povezovanja študentov bibliotekarstva (Zagreb, Nemčija, Danska)
- študentska pomoč pri izvajanju bibliotekarskih posvetovanj, ki jih organizirajo slovenske institucije
- spodbujanje sodelovanja pri dejavnostih, ki jih pripravljajo društva bibliotekarjev
- projekt nadgradnje spletne strani, ki bo predstavljala oddelek za bibliotekarstvo, sekcijo in študentske dejavnosti
- sodelovanje s SŠO pri tekoči študentski problematiki
- vzpostavitev organizacijske strukture.

Zaključena sta bila že dva projekta:

- ureditev oglasne deske, kjer bo potekalo informiranje študentov (predprostor predavalnice 528, Filozofska fakulteta)
- organizacija prvega brucovanja študentov bibliotekarstva v mesecu aprilu.

Rezultati delovanja SŠB so predstavljeni tudi v Štubiduju, Knjižničarskih novicah in na spletnih straneh.

Če vas zanima, kaj se dnevno in tedensko dogaja v okviru Sekcije, pa se priključite na konferenco komunikacija@listbot.com. Na vsako vaše vprašanje, idejo ali pripombo bomo odgovorili.

Za vse tiste, ki še niste vpisani v društvo pa posebno vabilo, da se včlanite. Članarina za študente znaša 2.300 SIT, vplačate pa jo na sedežih društev. S včlanitvijo postanete član društva in SŠB in pridobite naslednje ugodnosti:

- brezplačno članstvo v vseh knjižnicah v R Sloveniji
- na dom dobivate brezplačno revijo Knjižnica
- 10 % popust v knjigarnah v Ljubljani: MK Konzorcij in Kazina, DZS Prešernova in Kocbekova, CZ Slovenska matica, Mohorjeva družba, Vale-Novak
- popust pri udeleževanju vseh strokovnih posvetovanj, ekskurzij in prireditvev, ki jih organizirajo društva in ZBDS.

Z včlanitvijo boste finančno podprli tudi SŠB, katere dejavnosti sofinancira tudi ZBDS, posredno pa tudi Ministerstvo za kulturo (zveza je financirana tudi glede na število članov).

Informacije, ki jih nismo uspeli zajeti dobite na: komunikacija@listbot.com ali martina.kerec@siol.net ter na spletni strani ZBDS.

Martina KEREĆ

ŠTUDENTSKA IZMENJAVA LJUBLJANA – ZAGREB

Zagreb, 19. do 20. april 1999

Začelo se je pravzaprav že v slovaški prestolnici, kjer smo na BOBCATSSS simpoziju spoznali skupino hrvaških študentov bibliotekarstva. Po nekajdnevnem prijetnem druženju smo skupno ugotovili, da bi bilo dobro, če bi se naše poznanstvo nadaljevalo. Padla je ideja o obisku Zagreba, nato je sledilo elektronsko komuniciranje in spomladi smo že okušali naše skupne sadove.

Na dan prihoda v Zagreb smo bili najprej povabljeni na Filozofsko fakulteto, kjer so nas pričakali hrvaški kolegi in prof. Lasič-Lazičeva z ostalimi predstojniki kateder. Dobrodošlici je sledila predstavitev njihovega oddelka, ki so jo oblikovali predvsem študentje. Govorili so o organizaciji študija, predstavili posamezne predmete in projekte, ki se odvijajo na njihovem oddelku.

Študij bibliotekarstva ima na Hrvaškem nekoliko daljšo tradicijo. Kot dvoletni in dvopredmetni študij je bil osnovan leta 1976, deset let kasneje pa so začeli s štiriletnim programom. Danes je Katedra za bibliotekarstvo ena izmed petih kateder (poleg arhivistike, dokumentalistike, družbeno-humanistične informatike in muzeologije), ki so pod skupno streho »Odsjeka za informacijske znanosti«.

Najprej poteka 2 leti splošen študij informatike, nato se deli na zgoraj omenjene smeri. Sistem zadnjih dveh let pa označujejo obvezni predmeti v kombinaciji z izbirnimi. Nas je presenetila njihova močna usmerjenost v računalniško tehnologijo in poudarek na samostojnem delu študentov. Dve uri sta hitro pretekli in odhiteli smo proti »Nacionalni in Sveučilišni knjižnici«. Impozantna stavba 7 nadstropij (5 zgoraj in 2 pod zemljo, cca. 44.000 m²) skriva v sebi 14 oddelkov in hrani okoli 2,5 milijona

gradiva. Samo pritličje je velik informacijski center z zadovoljivo količino terminalov za uporabnike, obsežno priročno zbirko, AIK, UDK in stvarnim katalogom. Ker ima vsaka stvar svojo zgodovino, smo obhod začeli v rokopisni zbirki, kjer so nam predstavili nekaj lepih (in dragocenih) primerov, ki jih hranijo, pa tudi posebnosti, ki se dotikajo slovenske zgodovine (npr. Vrazov rokopis pesmi v slovenščini). Nato smo si ogledali zaprta skladišča, trakt obdelave gradiva ter prost pristop za uporabnike. Zanimiv podatek je bil, da so morali za uporabnike, kjer imajo prost pristop (3. in 4. nad.), uvesti ločene pulte za izposajo gradiva: J pulti za zaprta skladišča, Z pulti za izposajo v prostem pristopu. Za zaključek smo si ogledali še priročno zbirko za knjižničarje. Polni vtisov smo se zatekli h kosilu, saj nas je popoldan čakal nov program. Ta je obsegal predstavitev študentskih projektov, ki so jih opravili pod mentorstvom pri različnih predmetih. Začetna bojazen, da nas bo pri razumevanju oviral pogovorni jezik se je hitro razblinila, ko je bilo predstavljenih 5 vsebinsko različnih projektov, za katere je težko podati splošni vtis. Predvsem smo nazorno uvideli razliko v pristopih med samimi projekti, prav tako pa razliko med pristopom dela pri našem in njihovem študiju. Informacij je bilo za prvi dan kar preveč, tako da smo se raje prepustili prijetnemu druženju kot pa strokovnemu razmišljanju. Drugi dan so nas dopoldan povabili na obisk v »Gradsko knjižnico Zagreb«. Po prijetnem sprejemu gospe ravnateljice nas je gospa direktorica seznanila z zgodovino in delovanjem mestne knjižnice. Le-ta je osrednja in matična knjižnica, ki skrbi za mrežo 30 dislociranih knjižnic. Poudarila je,

da imajo veliko zbirko starih knjig (4.000 enot), ponosni pa so na zbirko Zagabriensia, ki je domoznanska zbirka Zagreba. Kot posebnost je omenila zbirko oz. zaščiteni fond, kamor vključijo knjige, ki so v knjižnici prisotne samo v enem izvodu. V sosednji stavbi se nahaja »Hrvatski narodni centar za djecu i dječju knjigu«, ki skupaj s knjižnico deluje na področju knjižne vzgoje. V času našega obiska je ravno potekala otvoritev razstave z bogatim programom. Po predstavitvi nas je vodja informacijske službe odpeljala na ogled predstavljene knjižnice. Pozitivni delovni utrip, ki smo ga začutili v knjižnici je v nas prenesel mnogo idej, kaj vse se lahko v knjižnici dogaja. Po opoldanskem okrepčilu in ogledu mesta smo se odpravili na hitri ogled še ene izmed štirih samostojnih knjižnic v Zagrebu. Delavci knjižnice so bili veseli našega obiska in nam lepo predstavili svoje dejavnosti. Obogateni s toliko novimi informacijami in vtisi smo se poslovili od prijateljev iz Zagreba. Zadovoljni, da so nam z veliko truda pokazali toliko stvari, smo jim obljubili, da jih bo pri nas v Ljubljani pričakalo prav toliko informacij, ki bodo zadovoljile njihovega radovednega duha. Vsi pa smo se zavedali, da je bilo dva dni premalo za izmenjavo vseh informacij, zato smo prepričani, da se bo naše sodelovanje nadaljevalo tudi v prihodnje.

Zagreb pa smo spoznali tudi z druge strani. Imajo čudovite stare stavbe, gledališča, kipe itd. Vendar moraš to videti na lastne oči. Mesto je povezano s tramvajem, a mi smo večino prehodili peš. Med drugim smo obiskali pivnice, kjer izdelujejo lastno pivo in seveda nismo mogli iti mimo Kraš trgovine. Najboljše od vsega pa je, da spoznaš nove ljudi.

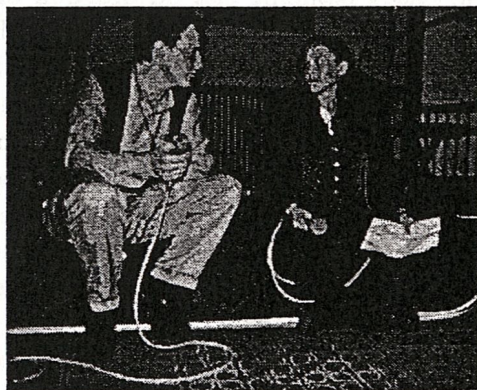
Edo GRABRIJAN, Martina KEREĆ, Stane HRIBAR

PRVI BIBLIOTEKARSKI ŽUR

Bila je sreda, 21. aprila leta 1999, ko se je zgodilo. Prvi žur bibliotekarjev. In vsi, ki so bili tam mi lahko pritrdijo, da je bilo nepozabno. Zasluga za to pa gre vsem vam, ki ste verjeli v nas, prišli in naredili žur. Vse se je začelo s spoznanjem, da je že skrajni čas, da kdo premakne svojo rit. Kot se za vsak žur spodobi, se je tudi naš začel s malenkostno zamudo. Program sta vodila Mark in Ester. Začelo se je s pozdravom, sledila je srceparajoča bibliotekarska zaprisega, vodil jo je Hinko, ki ni pustila suhega nobenega očesa. Vse navzoče je v imenu profesorjev nagovoril prof. Urbanija.

"Danes, ko postajam bibliotekar, dajem svečano bibliotekarsko zaprisego, da bom spoštoval nas etični kodeks, da bom hodil po poti velikih bibliotekarjev, od Kalimaha do Čopa, od Verone do Leibnitza, od Ranganathana do Deweya; da bom kot oni razvrščal knjige po abecedi, se za uporabnike želje zavzemal po njihovi potrebi, jih športno bodril ob lepi knjižni besedi.

Ko dajem to svečano bibliotekarsko zaprisego zaključujem, da bom ravnal po vzoru velikih bibliotekarskih predhodnikov, pri tem pa upošteval dejstvo, da ima knjižni uporabnik vedno zadnjo besedo."

Sledile so zabavne igre.

Tekmovalo je pet skupin, od prvih letnikov do profesorjev. Najbolj zabavni sta bili igranje »gužve v knjižnici« in karaoke. Zmagovalna skupina je dobila največji kup knjig, nihče pa ni odšel praznih rok. Posebno nagrado smo podelili geologu Sašotu, za njegovo požrtovalno vlogo pri prodaji kart. Uradni del se je končal s podelitvijo nagrad, sledil je koncert, ki so ga izvajali Aleš, Tanja, Gegor in Blaž. Za njimi je nastopil trio Pero, Gal in Janez. Plesalo in norelo se je do konca, beri do dveh zjutraj, ko so nas

vrgli ven. Za konec pa bi se rad zahvalil še vsem, ki ste kakorkoli prispevali k našemu žuru, tudi če ste šele po dolgem pregovarjanju kupili karto. 2. izdaja sledi.

Pohvala organizatorjem in vsem, ki s(m)o prišli na žur. Se vidimo drugo leto!

Stane HRIBAR, Brina JERIC

NAJ TE DVIGNEJO LJUDJE / VSTANI, MESTO

(nadaljevanje)

... Med svojim 500-letnim zgodovinskim obstojem je mesto Sarajevo zraslo v sodobno kulturno, izobraževalno, znanstveno in duhovno središče. Kot eno največjih mest evropskega dela Turčije je z avstro-ogrsko okupacijo leta 1878 in aneksijo (1908) postalo križišče pomembnih cest in železnic. Tu so se križali tudi politični interesi evropskih držav, katerim je bil sarajevski atentat (1914) povod, da so sprožile 1. svetovno vojno. Hkrati je mesto postalo multikulturno, etično in versko središče življenja v Bosni in Hercegovini, poleg tega pa ga lahko označimo tudi kot vzhodno evropsko in najzahodnjše orientalsko središče, ki dominira na naših prostorih tolerance in različnosti. Tu namreč živijo tri večje narodnostne skupnosti (Bošnjaki, bosanski Srbi, bosanski Hrvati), vsaka s svojo kulturo in vero (muslimani, pravoslavni, katoliki). Mesto je tako postalo oblika skupnosti, ki se srečuje z vprašanji življenja meščanov in narodov, ki v njem živijo, delajo in ustvarjajo.

Ker pa smo ravno v reviji za bibliotekarje, se malo bolj poglobimo v zgodovino bibliotekarstva v Bosni in Hercegovini.

Prve biblioteke so bile osnovane v verskih šolah (Gazi Husrevbegova biblioteka). Kot specialna disciplina pa je bibliotekarstvo v okviru širše izobraževalne dejavnosti ostajalo na relativno nizkem nivoju. Razvijati se je začelo konec 19. in v začetku 20. st., in sicer v okviru knjižnice Zemaljskog muzeja za BiH in Balkanskog instituta, ki sta imela strokovno-izobraževalni karakter in sta bila bolj ali manj zaprtega tipa, knjižni fond pa sta obdelovala po veljavnih evropskih načelih.

V začetku 20. st. so bile ustanovljene t.i. centralne biblioteke srbskega društva Prosvjeta in hrvaškega Napredak ter knjižnica Radničke komore, ki so se naglo razvijale po številu knjižničnega fonda in kvaliteti ponudbe ter postale središča proučevanja zgodovine Bosne in Hercegovine. Vse pa so živele same zase - izolirane ena od druge in brez širših zakonskih norm, ki bi opredeljevale njihovo delo. V BiH torej ni bilo razvite mreže knjižnic. Kulturno-prosvetna društva so se od začetka 20. stoletja do leta 1941 trudila, da bi ustanovila masovne knjižnice in čitalnice kot instrumenta za izobraževanje širokih ljudskih množic, a je vse ostalo le kot izjalovljen poskus dobronamernih in požrtvovalnih posameznikov za narod. Tri številčno največja društva (Prosvjeta, Napredak, Gajret) so poleg svojih centralnih knjižnic v Sarajevu ustanovila še več mestnih in pokrajinskih, stalnih in potujočih knjižnic. Avstroogrška oblast pa je poleg novonastalih središč in strokovnih šol organizirala tudi relativno bogate knjižnice, ki so kasneje postale prve izobraževalne knjižnice v BiH.

Vse, kar je bilo narejeno do leta 1945, je bilo plod privatne iniciative posameznikov, kulturnih društev in verskih organizacij.

Še preden je bil možen vidnejši razvoj, pa so se začelo tudi rušenje in uničevanje doseženega. 2. svetovna vojna je namreč pustila pravo opustošenje na vseh področjih. Predvsem so bile prizadete knjižnice in čitalnice, še posebej pa fond knjig napisanih v cirilici. In potrebno je bilo začeti znova. Središče Sarajeva je z obnovitvijo poleg tiskovnega središča Oslobođenje dobilo tudi centralno Narodno biblioteko. Njene naloge so bile opredeljene z Zveznim zakonom o centralnih republiških knjižnicah in s posebnim odlokom z leta 1946. Jedro knjižničnega fonda sta najprej hranili knjižnici Prosvjeta in Napredak pa tudi društva, ki so bila obnovljena takoj po vojni. Okrog Narodne biblioteke v Sarajevu so se počasi formirala središča bibliotekarjev v BiH. Od leta 1945, z ustanovitvijo večjega števila šol in izobraževalnih ustanov je zraslo tudi število izobraževalnih in strokovnih knjižnic, v trudu,

da bi se mreža knjižnic čim bolj razširila. Obnavljati so se začele šolske knjižnice in večje javne biblioteke po drugih mestih. Stanje strokovnih bibliotekarskih kadrov v BiH je bilo zelo slabo, večjega napredka v tej smeri pa še danes ni. Samo posamezne inštituti in novoustanovljene fakultetne so imele relativno bogate in strokovno vodene knjižnice, ki so pomenile korak naprej v razvoju bibliotekarstva v BiH.

V samem Sarajevu so bile najbolj znamenite biblioteke:

-Biblioteka Zemaljskog muzeja, ki je bila osnovana skupaj z muzejem že leta 1888 in še vedno hrani nekaj redkih knjig in rokopisov.

-Biblioteka Instituta za ispitivanje Balkana, ki je bila ustanovljena skupaj z institutom leta 1908. V njenem fondu najdemo najpopolnejšo zbirko literature o Albaniji, Črni gori in Bolgariji skupaj z geografskimi kartami. Biblioteka je danes pod Izobraževalnim društvom BiH.

-Biblioteka Radničke komore v Sarajevu, ustanovljena leta 1927, njen fond pa je danes razdeljen po različnih bibliotekah BiH.

- Biblioteka Hrvatskog Kulturnog društva Napredak, ustanovljena leta 1928. Bila je prva biblioteka z abecednim in stvarnim katalogom. Po likvidaciji društva je večji del gradiva prevzela Narodna biblioteka.

- Prosvjetna centralna biblioteka v Sarajevu, ki je bila ustanovljena leta 1913. Značilna je bila po bogati zbirki srbske knjige in bosansko-hercegovaške tiska. Po likvidaciji društva prosvjeta je njen fond prav tako prevzela Narodna biblioteka.

-Gazi Husrevbegova biblioteka, ki jo je leta 1537 osnoval carski namestnik v Bosni. V njej so zbirali mnoge zbirke knjig in rokopisov, tako da predstavlja redke dragocene knjige rokopisov in zgodovinskih dokumentov.

-Z ustanovitvijo univerze in izobraževalnih ustanov se je močno povečalo tudi število strokovnih knjižnic v Sarajevu. Večje strokovne knjižnice, s knjižnim fondom med 10 in 20 tisoč primerkov: Ekonomski institut ter Pravna, Filozofska, Tehnička, Poljoprivredno-šumska, Ekonomska in Veterinarska fakulteta.

- Narodna biblioteka je centralna knjižnica BiH. Osnovana je bila leta 1945 v cilju omogočanja dela za izobraževanje in proučevanje zgodovine BiH. Svoje naloge je opravljala s pridobivanjem znanih del z vseh področij znanosti in vseh publikacij, ki so se pojavljale na področju BiH, pa tudi literature, ki je obravnavala kateri koli problem te zemlje. Zanja je bilo karakteristično dokumentacijsko delo na bosansko-hercegovski knjigi. Od junija 1945 je prejela tudi obvezen izvod. Nameščena je bila v zgradbi Vječnice in razpolagala z 78 sedišči. Še posebej se je lahko pohvalila z 2414 arhivskimi dokumenti in inkunabulo.

In zakaj uporabljam pretekli čas?

Ker je starodavna zgradba Vječnice danes popolnoma uničena in z njo tudi Nacionalna Biblioteka Sarajeva. Bila je vojna. In kultura, ki ohranja in in zbira narodov spomin pomeni še posebno vrednost. Za uničevalce in požigalce pa predstavlja še posebno strast in užitek. Da bi izvedala kar najbolj verodostojna dejstva, in da ne bi kar na pamet obsojala, sem na pogovor povabila gospo Marijo Dolinšek Divčić, profesorico zgodovine, ki je kot arhivarski svetnik zaposlena v Sarajevskem mestnem arhivu. Prijazno mi je opisala usodo sarajevske nacionalke med vojno:

"Nacionalna biblioteka je delovala v zgradbi nekdanje Vječnice, ki je bila zgrajena v času Avstro-Ogrske in je bila ena najbolj zanimivih zgradb v mestu. Njena lokacija je v samem centru starega dela mesta - med Baščaršijo in Bembašem. Prav ta del mesta pa je bil v začetku agresije najbolj napadan. Konkretno v maju in juniju 1992 je bil ta del mesta, v katerem tudi sama živim, granatiran neprekinjeno. Četniki so z gorečimi metki in granatami hoteli zažgati čimveč starih in vrednih objektov. Vendar nihče ni mislil, da bodo kaj hujšega storili tudi Vječnici, ki je bila simbol Sarajeva. Neke noči je bila v več navalih zažgana. Ko je požar v stari zgradbi z več lesenimi elementi nastal, je bil v hipu tako silen, da ga ni bilo mogoče obvladati. Gasilci so ga hoteli zaustaviti in tvegali življenja, saj jim je bil s strelji pristop onemogočen. Na žalost smo meščani Sarajeva iz svojih oken lahko le opazovali kako biblioteka postaja

ogromen plamen. Nekaj dni za tem so po mestu leteli oposamezni napol pogoreli listi, ki jih je veter raznesel na vse strani. To je bila še posebej žalostna slika, ki je meščani ne bomo mogli pozabiti."

Izpoved, ki ne potrebuje komentarja...

V požaru je bil uničen celoten fond knjižnice. Ohranil se je le delček, ki so ga hranili v drugi zgradbi. Nihče namreč ni pričakoval uničenja v tako drastični obliki, niti nihče ni vedel katero mesto bi bilo lahko bolj varno za knjige.

Delavci biblioteke so po požaru želeli vzpostaviti kontinuiteto dela ter v zgradbi poleg Narodne galerije začeli zbirati nov fond. Organizirali so veliko akcijo zbiranja knjig po celem svetu in se začeli dogovarjati o novih prostorih nacionalne biblioteke. Knjige za novo biblioteko so obljubile tudi vse institucije, ki hranijo najrazličnejše primerke pa tudi posamezniki, ki se zavedajo pomena nacionalne biblioteke in že darujejo svoje zasebne zbirke. Največja škoda požara je uničenje časopisnega fonda, saj je ta obsegal celotno zbirko časopisja BiH od prvih pojavov časopisa v BiH, kompletno avstro-ogrska periodiko in periodiko med obema vojnama. Od leta 1945 je imela knjižnica tudi vse obvezne primerke vseh tiskov v BiH, česar seveda ni mogoče nadoknaditi. Ostale mestne knjižnice so ostale skoraj neprizadete, napadena in uničena je bila srčika - največja in najznačilnejša po vrednosti in bogastvu.

Latinski pregovor pravi: človek krasí kraj, ne kraj človeka. S tem lahko povzamem pogled na Narodno biblioteko BiH, ki ostaja povezana z ljudmi - ljudmi, ki so jo ustanavljali, ljudmi, ki so jo sistematično ubijali in s tem končno tudi sami sebe, ter z ljudmi, ki so jo branili in jo zdaj gradijo in ustvarjajo znova. A knjižnica še vedno ostaja mesto, kateremu so in bodo narekovali usodo ravno ljudje - taki in drugačni.

Tadeja KLUN

STROKOVNA EKSKURZIJA ŠTUDENTOV BIBLIOTEKARSTVA V SLOVENSКИH KNJIŽNICAH NA TRŽAŠKEM IN GORIŠKEM

(nadaljevanje)

... Po zvedavem ogledu knjižnice in prijetni malici smo se odpravili naprej. Pot nas je vodila do majhne vasice, do Doberdoba, kjer imajo manjšo knjižnico, z namenom, da bi lažje primerjali delovanje večjih in manjših knjižnic. Tu so bili našega obiska, tako kot v Trstu, zelo veseli, naš postanek je bil "dogodek" in z veseljem sta nama ga. Majda in g. Milan Grgolet razkazala knjižnico in opisala delovanje le-te in tudi njihove finančne težave. Je pa razveseljivo in pohvale vredno njihovo delo in sodelovanje s sosednjimi knjižnicami. Tudi tukaj imajo jezikovno mešano gradivo, slovensko in italijansko, največ pa izposodijo mladinske literature.

Sledila je vožnja do Gorice, kjer smo se napotili do Knjižnice Damirja Feigla. Knjižnica ima pestro preteklost, ustanovljena je bila že l. 1905, že od vsega začetka pa se je morala "boriti" za obstoj. Njeno preteklo, pa tudi sedanje delovanje in vpetost v prostor nam je lepo prikazala knjižničarka ga. Luiza Gergolet, ki polna znanja, poguma in moči (zaenkrat še sama) vodi knjižnico. Usmerjenost knjižnice navzven in široko zasnovane obknjižnične dejavnosti za lastno prezentacijo pa nam je orisal kulturni delavec g. Aldo Rupel. Iz njegovih besed je bilo moč jasno razbrati borbo slovenskih kulturnih delavcev proti asimilaciji in spet močno nacionalno zavest.

Po prigrizku in polni lepih vtisov ter spoznanj smo se zapeljali čez mejni prehod in se ustavili še v Goriški knjižnici Franceta Bevka. Spet prisrčen sprejem, oris dolgoletnega delovanja, po vsem tem pa še obilna malica in treba se je bilo posloviti. "Še ena vzorčna knjižnica", smo si rekli in se odpeljali proti Ljubljani, vsak ujet v lastno razmišljanje o knjižnicah, ki smo jih ta dan spoznali.

Želeli bi se zahvaliti vsem, ki so nam s trudom polepšali dan in nam razsvetlili podobo o teh, nam marsikomu neznanih krajih.

Anita KEŽMAN

The New York Public Library

1. Intro

The New York Public Library's importance is a function not only of its sheer size and scope, but also of its unique character. It is the only library that features both world-acclaimed research centers and a large network of neighborhood branch libraries, all of which may be used by the public, free of charge. The Library is also distinguished by its long-standing tradition of serving the local community, as well as the international world of learning. Its branch system is the largest in the world and computer technology makes its catalogs of holdings accessible to users worldwide.

2. Brief History

The origins of the library date back to the time of governor Samuel J. Tilden (1814-1886), who upon his death left his fortune - about \$2.4 million - to "establish and maintain a free library and reading room in the city of New York."

At the time of Tilden's death, New York already had two libraries of considerable importance: the Astor and Lenox libraries. The Astor Library was created through the generosity of John Jacob Astor (1763-1848), a German immigrant who at his death was the wealthiest man in America. New York's other principal library during this time was founded by James Lenox and consisted primarily of his personal collection of rare books (which included the first Gutenberg Bible to come to the New World), manuscripts, and Americana.

John Bigelow, a New York attorney and Tilden trustee, devised a bold plan whereby the resources of the Astor and Lenox libraries and the Tilden Trust would be combined to form a new entity, to be known as The New York Public Library, Astor, Lenox and Tilden Foundations. Bigelow's plan was signed and agreed upon on May 23, 1895.

The site chosen for the home of the new Public Library was the Croton Reservoir, a popular strolling place that occupied a two-block section of Fifth Avenue between 40th and 42nd Streets. Dr. John Shaw Billings, one of the most brilliant librarians of his day, was named director. Billings's plan called for an enormous reading room topping seven floors of stacks and the most rapid delivery system in the world to get the Library's resources as swiftly as possible into the hands of those who requested them. The cornerstone was laid in May 1902.

In the meantime, the Library had established its circulating department after consolidating with The New York Free Circulating Library in February 1901. Later that year The New York Public Library contracted with the City of New York to operate 39 Carnegie branches in the Bronx, Manhattan, and Staten Island. On Fifth Avenue, work progressed slowly but steadily. In 1910, 75 miles of shelves were installed to house the immense collections. More than one million books were set in place for the official dedication of the Library on May 23, 1911.

The following morning, New York's very public Public Library officially opened its doors. The response was overwhelming. Between 30,000 and 50,000 visitors streamed through the building the first day it was open. One of the very first items called for was N. I. Grot's *Nravstvennye idealy nashego vremeni* (Ethical Ideas of Our Time) a study of Friedrich Nietzsche and Leo Tolstoi. The reader filed his slip at 9:08 a.m. and received his book six minutes later!

Today, The New York Public Library is visited and used annually by more than 10 million people. There are currently 2.34 million cardholders, more than for any other library system in the nation. The vast collections, impressive to begin with, continue to expand at the rate of approximately 10,000 items per week in dozens of languages. Four special Research Libraries have been established: The New York Public Library for the Performing Arts; the Schomburg Center for Research in Black Culture; the Center for the Humanities; and the Science, Industry and Business Library, which opened in the former B. Altman building during the Library's centennial year, 1995-96.

The branch system has grown to include 85 libraries, with collections totaling 11.6 million items. Its collections have contributed to such innovations as the splitting of the atom to the creation of the Xerox photocopying machine. Its holdings have also played a vital role in the creation of innumerable works in the arts, literature, and history. And its shelves have held the first books read by countless New York City children.

(članek bo v celoti objavljen na spletnih straneh, ki jih pripravljamo)
Matteo LA PORTA

Obvestila

⊕ POSVETOVANJE – SPLOŠNE KNJIŽNICE

V času od 03.-05.06.1999 bo v Ljubljani (kongresna dvorana Trg republike 3) potekalo mednarodno bibliotekarsko posvetovanje z naslovom **Splošne knjižnice v kontekstu gospodarskih in družbenih sprememb - vplivi na načrtovanje knjižnic v naslednjem tisočletju**. Posvetovanje bo potekalo z mednarodno udeležbo. Kotizacija za študente je 10.000 SIT (skušali se bomo dogovoriti, da je ne bi bilo...). Program si oglejte v Knjižničarskih novicah 9(1999)4.

Interesenti, ki bi bili pripravljene pomagati organizatorjem pri izvedbi, naj se zglasijo pri Martini Kerec (Indok) ali pri ga. Silvi Novljan.

⊖ POSVETOVANJE – VISOKOŠOLSKE KNJIŽNICE

Od 18.-19.11.1999 bo potekalo (TR3, Trg republike 3) posvetovanje visokošolskih knjižnic z naslovom **Pomen in delo visokošolskih knjižnic**. Študentje, ki bi želeli aktivno sodelovati z referatom, se morajo prijaviti do 31. maja, celoten referat pa je potrebno oddati do 15. septembra. Več o vsebinskih sklopih v Knjižničarskih novicah 9(1999)4.

⊗ POSVETOVANJE – ZBDS

20.-22.10.1999 bo potekalo strokovno posvetovanje ZBDS-ja pod naslovom **Profesionalnost in kakovost v knjižničarstvu**. Študentom, ki bi bili pripravljene pomagati DBL pri izvedbi posvetovanja (delo pri pripravljanju konferenčnega gradiva, registraciji udeležencev...) je zagotovljena tri dnevna brezplačna prisotnost pri celotnem programu (strokovnem in družabnem). *Ostali študentje boste imeli prost vstop na vse predstavitve referatov*. Podrobnejše informacije bodo na voljo jeseni, program si oglejte v Knjižničarskih novicah 9(1999)4, morebitna vprašanja pa naslovite na komunikacijo@listbot.com.